

15.5.2025

Hyvinvointialuejohtajan vastaus vuoden 2024 tilintarkastuskertomuksen muistutukseen

Etelä-Savon hyvinvointialue on suunnitellut, tehnyt päätöksiä ja toteuttanut toimenpiteitä talouden tasapainottamiseksi, jotta alijäämät tulisi katetuiksi vuoden 2026 loppuun mennessä. Haasteita on liittynyt valtion rahoituksen suuruuteen ja sen määrän ennakointiin, sopeutustoimien toimeenpanoon sekä toimenpiteiden toteutumiseen.

Valtion rahoituksen tiedot ovat muuttuneet merkittävästi vuosien varrella. Vuodelle 2023 ennustettiin 703,25 miljoonan euron rahoitusta, mutta lopullinen summa oli 694,5 miljoonaa euroa, eli 8,7 miljoonaa euroa vähemmän. Vuoden 2023 talousarviossa suunnitelmavuodelle 2024 arvioitiin 735 miljoonaa euroa, mutta lopullinen summa tarkentui 709,5 miljoonaan euroon.

Rahoituksen alaspäin tarkistukset ovat vaikeuttaneet talouden suunnittelua ja ennakointia, mikä on tehnyt sopeutustoimien mittakaavan arvioinnista haastavaa. Erityisesti hyvinvointialueiden aloittaessa tulevan rahoituksen määrän arviointi on ollut vaikeaa, ja arviot ovat vaihdelleet merkittävästi. Vuoden 2023 syksyllä julkaistut rahoituslaskelmat osoittivat, että tulevien vuosien rahoitus oli arvioitu merkittävästi suuremmaksi kuin myöhemmissä laskelmissa.

Kiristyvässä taloustilanteessa kaikki hyvinvointialueet ovat pyrkineet maksimoimaan rahoituksensa, mutta tehtyjen toimien vaikutusta ei ole voitu arvioida etukäteen. Lopputulokset nähdään vasta valtion julkaistessa rahoituslaskelmat. Liian pienen rahoituksen lisäksi merkittäviä ongelmia ovat rahoituksen laskutapa sekä laskennassa käytettävien tietojen oikeellisuus ja ajantasaisuus. Laskennan pohjana käytettävät tiedot ovat usein useita vuosia vanhoja, joten rahoitus ei reagoi nopeasti toiminnan tai kirjausten parannuksiin.

Alijäämien kattaminen on ollut haastavaa hyvinvointialueen alusta lähtien, koska alkuvaiheen rahoituslaskelmissa tapahtuneet vähennykset ovat vaikeuttaneet tätä prosessia. Sopeutustoimia on suunniteltu ja toteutettu merkittävästi, ja tilanteesta on kerrottu rehellisesti rahoittajalle ja valtuustolle. Hyvä neuvotteluyhteys rahoittavan ministeriön kanssa on pidetty yllä, ja talouden ennustaminen ja talouden tilannekuva on ollut hyvällä tasolla koko hyvinvointialueen olemassaolon ajan.

Mikäli rahoituslaskelmat olisivat pitäneet paikkansa ja aluevaltuusto olisi tehnyt kesällä 2024 viranhaltijoiden esittämät sopeutukset, olisi Etelä-Savon hyvinvointialueella voinut olla mahdollisuus kattaa alijäämät aikataulussa. Aluevaltuusto kuitenkin pienensi vuosille 2025-2026 kohdistuvia sopeuttamistavoitteita 6,7 miljoonalla eurolla, joka kumuloituessaan useammalle vuodelle aiheutti sen, että alijäämiä ei saada katetuksi aikataulussa.

Viranhaltijat esittivät aluehallitukselle, että aluevaltuuston päätöstä ei voida toimeenpanna, koska se johtaa tilanteeseen, jossa alijäämät eivät ole hyvinvointialuelain mukaisesti katettuna. Aluehallituksessa tämä aluevaltuuston päätös kuitenkin toimeenpantiin. Olen jättänyt eriävän mielipiteen aluevaltuuston ja hallituksen 17.6.2024 § 152 päätökseen, jossa aluevaltuusto pienensi vuosille 2025-2026 kohdistuvia sopeuttamistavoitteita 6,7 miljoonalla eurolla. Jättämäni eriävä mielipide oli seuraava: ” Aluevaltuuston päätös 29 on hyvinvointialuelain 115 §:n vastainen ja päätöstä ei hyvinvointialuelain §:n 101 perusteella voida laittaa täytäntöön”.

Lisäksi aluevaltuusto palautti uudelleen valmisteluun vuoden 2025 talousarvion käsittelyn yhteydessä n. 15,9 miljoonan euron edestä sopeutustoimia. Aluehallitus käsitteli asiaa 14.10.2024 § 225 ja totesi päätöksen kokonaan poistettujen sopeutustoimien osalta hyvinvointialuelain 115.2 § mukaisen alijäämien kattamisvelvoitteen vastaiseksi. Aluehallitus päätti palauttaa valmistelun

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76100 Pieksämäki

Vaihe 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

jälkeen asian aluevaltuuston uudelleen käsiteltäväksi talousarviokäsittelyn yhteydessä. Loput lokakuussa käsittelyyn palautetuista toimenpiteistä sisällytettiin talousarvioon valtuuston oman päätöksen mukaisesti. Näistä vielä aiemmin vahvistamattomista, talousarvion yhteydessä hyväksyttäväksi esitettävistä sopeutuksista muodostuu yhteensä 15,9 miljoonan euron säästö. Säästöistä noin 6 miljoonaa kohdentuu vuodelle 2025 ja loput noin 10 miljoonaa euroa vuodelle 2026. Aiemmin syksyllä esitettyyn verrattuna vuoden 2025 säästövaikutus pieneni noin 50 prosentilla päätöksenteon viivästymisen vuoksi.

Oikeuskanslerin 23.4.2025 Etelä-Karjalan hyvinvointialueelle antamassa päätöksessä todettiin, että perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut kaikille, ja tämä velvoite ei voi jäädä budjettirajoitteiden alle. Oikeuskanslerin toteama perusoikeusmyönteinen laintulkinta korostaa, että lakisääteisiä palveluja ei voida jättää järjestämättä alijäämän kattamisvelvoitteen vuoksi. Hyvinvointialueiden on tehtävä talouden tasapainottamiseksi sopeutustoimia, mutta ei niin, että perusoikeudet vaarantuvat. Näin on Etelä-Savon hyvinvointi alueella toimittu.

Santeri Seppälä, hyvinvointialuejohtaja

Asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti asianhallintajärjestelmässä.

Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamoista.

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76100 Pieksämäki

Vaihde 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi